

4. Андреева О.Б. Форми та методи профілактичної діяльності дільничних інспекторів міліції / О.Б. Андреева // Право і безпека. – 2011. – № 1 (38). – С. 148–152.
5. Административное право : [учебник] / Козлов Ю.М., Овсянко Д.М., Попов Л.Л. ; под ред. Л.Л. Попова. – М. : Юристъ, 2002. – 697 с.
6. Кісіль З.Р. Заходи адміністративного припинення загального призначення у діяльності працівників ОВС / З.Р. Кісіль // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2008. – № 3. – С. 1–11.
7. Про затвердження Положення про патрульну службу МВС : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 02.07.2015 р. № 796 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 54. – Ст. 1767.
8. Дем'янюк М.М. Профілактика правопорушень як одна з правоохоронних функцій міліції / М.М. Дем'янюк // Вісник Запорізького юридичного інституту. – 2004. – № 4. – С. 111–119.
9. Кожевников С.Н. Государственное принуждение: особенности и содержание / С.Н. Кожевников // Советское государство и право. – 1978. – № 5. – С. 47–53.
10. Коломоець Т.О. Адміністративний примус у публічному праві України: теорія, досвід та практика реалізації : [монографія] / Т.О. Коломоець. – Запоріжжя : Поліграф, 2004. – 404 с.
11. Афанасієв Р.В. Деякі аспекти адміністративного контролю / Р.В. Афанасієв // Правовий вісник Української академії банківської справи. – 2009. – № 1. – С. 36–39.
12. Гудков Д.В. Адміністративно-правові засоби заборони за Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції» / Д.В. Гудков // Правовий вісник Української академії банківської справи. – 2014. – № 1(10). – С. 43–49.
13. Про попередження насильства в сім'ї : Закон України від 15.11.2001 р. № 2789-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 10. – Ст. 70.
14. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 40–41. – Ст. 379.
15. Петренко О.А. Суть адміністративного нагляду міліції за особами, звільненими з місць позбавлення волі, в системі адміністративного примусу / О.А. Петренко // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2012. – № 1. – С. 323–332.

УДК 342.9:354.32.077/.078](477) (045)

ШАТАЛОВА Л.М.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕДУРИ ВИЗНАННЯ ДОКУМЕНТІВ ПРО ОСВІТУ ЗА НОВИМ ОСВІТНІМ ЗАКОНОДАВСТВОМ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Здійснено поетапне дослідження процедурних особливостей надання адміністративної послуги визнання документів про освіту за сучасним освітнім законодавством. Запропоновано авторське визначення адміністративної процедури визнання документів про освіту. Виявлені актуальні проблеми правового регулювання та практичного виконання процедури визнання документів про освіту та наукові досягнення.

Ключові слова: етапи процедури визнання документів про освіту, Європейська рамка кваліфікацій, національна рамка кваліфікацій, принцип найближчої відповідності, порівняльний аналіз.

Осуществлено поэтапное исследование процедурных особенностей предоставления государственной услуги признания документов об образовании по современному образовательному законодательству. Предложено авторское определение административной процедуры признания документов об образовании. Выявлены актуальные проблемы правового регулирования и практической реализации процедуры признания документов об образовании и научных достижениях.

Ключевые слова: этапы процедуры признания документов об образовании, Европейская рамка кваліфікацій, национальная рамка кваліфікацій, принцип ближайшего соответствия, сравнительный анализ.

© ШАТАЛОВА Л.М. – асистент кафедри правового регулювання економіки (Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана)

The article deals with step-wise investigation of procedural special aspects in the provision of recognition of documents on education and scientific achievements as administrative service under actual legislation. It is proposed the author's definition of recognition of documents on education and scientific achievements as administrative service. The actual issues of legal regulation and practice of recognition of documents on education and scientific achievements as administrative service are specified.

Key words: *stages of recognition of documents on education and scientific achievements as administrative service, European qualifications framework, national qualifications framework, most-favoured-compliance principle, comparative analysis.*

Вступ. Серед факторів, які стримують розвиток академічної мобільності та створюють проблеми інтеграції національних систем освіти у європейський простір вищої освіти, слід назвати: специфіку систем освіти різних країн, яка виявляється в різних моделях освіти, освітніх цілях, змісті освіти, формах, видах і якості освіти [1], невідповідність між організаційною структурою інститутів, строками навчання, різними ступенями (бакалавр, магістр, доктор) та дипломами, які видають випускникам вищі навчальні заклади (далі – ВНЗ). Хоча Конвенція про визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні (далі – Лісабонська конвенція) зобов'язує країни, які підписали цей документ, визнавати документ про освіту громадян інших країн – учасниць угоди, на жаль, її положення не мають обов'язкової сили, а мають юридичне значення і водночас рекомендаційний характер, а отже, не позбавляють громадян обов'язку проходження додаткових процедур щодо визнання в інших країнах дипломів, ступенів тощо. Виникає необхідність визначення відповідності прав, наданих іноземним документом, правам, які надаються власникам документів в Україні. Саме тому у сфері формальних міжнародних норм існує тенденція зосередження уваги на процедурі та критеріях визнання іноземних свідоцтв. Особливе значення в процедурі визнання має сумісність досягнень заявника з українськими навчальними програмами та академічною або професійною кваліфікацією щодо: статусу ВНЗ, котрий видав диплом, рівня диплома, кількості навчальних років або накопичених ECTS, спеціалізації, професійної кваліфікації, навчального плану або навантаження, додатку до диплома. Невирішеними на сьогодні залишаються питання порівняльно-правового дослідження категоріально-понятійного апарату, змісту, порядку та процедурних особливостей адміністративної послуги визнання в Україні документів про освіту за міжнародними стандартами.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження нормативно-правових актів, що регламентують процедуру визнання, аналіз процедурних особливостей з метою удосконалення існуючої практики визнання документів про освітні та освітньо-кваліфікаційні рівні та надання їй більшої прозорості і кращої відповідності європейським стандартам та сучасному стану вищої освіти.

Результати дослідження. Окремим аспектам правового регулювання процедур визнання документів приділяти увагу в своїх працях фахівці сучасної правової теорії та практики: Дахно І., Дьомкіна Г., Бугров В., Гожик А., Зарубінська І., Захарченко В., Калашникова С., Козієвська О., Луговий В., Шашкевич Ю., Таланова Ж., Шитікова С. та ін. Проте майже відсутні публікації, в яких досліджувалися б особливості сучасної процедури визнання документів у сфері освіти і науки як адміністративної послуги.

У Лісабонській конвенції зазначається, що справедливе визнання кваліфікацій є ключовим елементом права на освіту та обов'язком суспільства [2]. Отже, потрібно створити єдине правове поле та усунути перешкоди, що гальмують ефективне і належне визнання результатів навчання та визнання порівнюваних академічних ступенів.

Суб'єктами, наділеними компетенцією щодо надання адміністративної послуги процедури визнання документів про освіту в Україні, є МОН та ВНЗ. При цьому атестаційна колегія (як дорадчий орган МОН, наділений компетенцією з питань нострифікації атестатів про присвоєння вчених звань, виданих в інших державах, яка здійснюється з залученням експертних комісій за спеціальностями) та Національний інформаційний центр академічної мобільності (далі – Центр академічної мобільності) забезпечують організацію надання послуг визнання документів (атестатів, дипломів) про середню загальну, професійну, професійно-технічну, вищу освіту; документів акредитованих в Україні ВНЗ, які проводять підготовку фахівців відповідного освітнього або освітньо-професійного ступеня.

Основними нормативно-правовими актами, що регламентують процедуру надання адміністративної послуги визнання (нострифікації) документів про освіту і наукові досягнення, є прийняті відповідно до ст. 64 Закону України «Про освіту», ст. 13 Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про ратифікацію Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні» Порядок визнання здобутих в іноземних вищих навчальних закладах ступенів вищої освіти (далі – Порядок 1) [3] та Порядок визнання в Україні документів про середню, середню професійну, професійну освіту (далі – Порядок 2) [3].

На кожному етапі адміністративної процедури визнання МОН або комісії ВНЗ надається право вибору способу її здійснення в межах законодавства, який залежить від ступеня оформленості пра-

вового регулювання освітньо-наукових відносин між державами. Основними критеріями для вибору методів та способів, які впливають на порядок здійснення процедури, є: входження країн до Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) та затвердження ними національних рамок кваліфікацій; ратифікація міжнародних конвенцій; укладення міжнародних договорів, що регулюють питання визнання та еквівалентності освітніх та освітньо-кваліфікаційних рівнів або їх відсутність; особливості національної правової регламентації та визначення системи освіти.

Дослідження цих підзаконних нормативно-правових актів дає підстави виділити етапи процедури надання адміністративної послуги визнання (нострифікації). Порядками 1 та 2 встановлені етапи процедури визнання документів про освіту: 1) перевірка автентичності поданих для визнання документів; 2) перевірка статусу освітньої установи та/або програми; 3) визначення рівноцінності академічних та/або професійних прав та оцінки кваліфікації і встановлення еквівалентності документів, виданих в країні походження. Пропонуємо доповнити цей перелік додатковим етапом – формування пакета документів та подання заяви, що має особливе значення на початковому етапі для отримувача процедури. Цей етап передбачає підготовку прохачем пакета документів, які необхідні для отримання адміністративної послуги. В цілому перелік документів відповідає перелікам, які встановлюються країнами – членами ЄС, і мають бути засвідчені в країні їх походження у спосіб, який офіційно застосовується в цій країні. Визначений Порядком 1 перелік документів, які повинен подати заявник до МОН або ВНЗ, не є вичерпним. Залежно від оформлення академічного та професійного визнання додатковими можуть бути документи, що підтверджують освіту та/або кваліфікацію власника, документи про допуск до професійної діяльності, документи, що підтверджують практичний досвід, студентська книжка, довідка про факт навчання та академічні права, довідка про ліцензію та акредитацію ВНЗ, довідка про систему оцінювання, витребування інших довідок у ВНЗ тощо.

Перевагами нового законодавства є: можливість дистанційного подання заяви та документів в електронному вигляді у форматі цифрових зображень; скорочення строку перевірки поданих документів на відповідність встановленим вимогам до 10 днів (у попередніх нормативно-правових актах цей строк становив один місяць з дня реєстрації заяви). Завершальними діями цього етапу є перевірка поданих документів та повідомлення про її результати заявникові. Після оплати послуги розпочинається безпосередньо процедура визнання.

Другий етап – перевірка автентичності поданих для визнання документів – здійснюється одним із таких способів: 1) перевірка наявності штампа «Apostille» та його реквізитів у відповідному реєстрі. Здійснюється у разі, коли документ виданий країною – учасницею Гаазької конвенції, у якій створено електронний реєстр апостильованих документів; 2) перевірка у реєстрі документів про освіту; 3) направлення запиту щодо додаткових відомостей про автентичність видачі поданих документів до відповідних офіційних органів та/або освітніх установ інших держав. Якщо в країні походження документа офіційно затверджений стандарт оформлення документів про освіту, здобуту у ВНЗ, здійснюється аналіз на відповідність поданого документа такому стандарту. Достатнім для підтвердження автентичності документів буде подання легалізованих документів зі штампом «Апостиль» чи консульською легалізацією, і тому вони не потребуватимуть перевірки факту їх видачі, що значно прискорює процедуру визнання.

Третій етап (перевірка статусу освітньої установи та/або програми з метою підтвердження офіційного визнання) здійснюється через національні та міжнародні офіційні джерела (електронні реєстри, веб-сайти, офіційні національні публікації про освітню систему тощо). У разі відсутності інформації МОН або Центром академічної мобільності направляється запит до відповідних уповноважених органів та/або освітніх установ інших держав щодо статусу освітньої установи та програми. Статус ВНЗ, що входять до академічного рейтингу університетів світу, Academic Ranking of World Universities (ARWU), можна перевірити на сайті Академії вищої освіти Шанхайського університету Цзяо Тун (Китай), який ведеться Центром дослідження університетів світового класу (CWCU) і оновлюється щорічно.

Сьогодні в Україні спостерігається тенденція до скорочення кількості НЗ у зв'язку з реформами освіти. Тому у разі, коли ВНЗ, який видав документ, припинив існування, всі необхідні запити для підтвердження автентичності наданих освітніх документів та статусу ВНЗ направляються у МОН та інші центральні органи публічної адміністрації, до відання яких належав ВНЗ.

Четвертий етап (визначення рівноцінності академічних та/або професійних прав, що надаються власнику документа про середню, середню професійну, професійну освіту у навчальних закладах, а у ВНЗ шляхом оцінки кваліфікації і встановлення еквівалентності документів, виданих в країні походження) може здійснюватися трьома способами: 1) шляхом співставлення міжнародних та національних рамок кваліфікацій; 2) на підставі положень міжнародної угоди; 3) на підставі аналізу сукупності інформації в національних офіційних джерелах та відповідей на запит додаткових відомостей до уповноважених органів країни походження документа.

Співставлення міжнародних та національних рамок кваліфікацій застосовується для документів, виданих освітніми установами країн, що входять до ОЕСР, та інших країн, які затвердили націо-

нальні рамки кваліфікацій (далі – НРК). Спільне розуміння рівнів рамок кваліфікацій країнами – учасницями Лісабонської конвенції є значним кроком для спрощення процедури надання адміністративної послуги академічного та професійного визнання. Проте не вдалося уникнути проблем у здійсненні процедури співставлення кваліфікацій, які створені відсутністю стандарту, який би регламентував здійснення процедури співставлення НРК та двох рамок кваліфікацій в ЄС у вищій освіті різними описами ступенів та дескрипторами, які можуть бути подібними, але повністю не співпадати. Так, існують Рамка кваліфікацій Європейського простору вищої освіти (QF-EHEA) (далі – РК ЄПВО), прийнята 2005 році у рамках Болонського процесу, описує три послідовні цикли вищої освіти і містить чотири кваліфікаційні рівні, та Європейська рамка кваліфікацій (EQF-LLL)(далі – ЄРК), прийнята у 2008 році. При цьому результати навчання, визначені рівнями ЄРК, відповідають дескрипторам циклу з РК ЄПВО. Існує чітке використання перехресних посилань від 5 до 8 рівнів [10, с. 9]. Рівні від 5 до 8 ЄРК можуть бути сумісні не тільки з кваліфікацією ступенів, отриманих у ВНЗ, а й з професійними кваліфікаціями. Отже, дескриптори ЄРК є ширшими, мають більш загальний характер і включають дескриптори РК ЄПВО. Наприклад, результати навчання ЄРК 7-го рівня містять, крім усього іншого, спеціалізовані навички вирішення проблем у наукових дослідженнях та/або інноваційній діяльності, розробку нових знань та їх впровадження у професійну діяльність. Другому циклу з РК ЄПВО відповідає оригінальність в розробці та /або застосуванні ідей, часто в контексті наукових досліджень. Розробники ЄРК наголошують, що галузеві рамки, засновані на цьому еталоні, можуть використовуватись як в освітньому секторі, так і в секторах індустрії, тобто ЄРК придатна для класифікації і академічних, і професійних кваліфікацій.

Значним кроком для забезпечення сумісності з РК ЄПВО та ЄРК стало затвердження Україною Національної рамки кваліфікацій [4] (далі – НРК України), яка фактично була запозиченням ЄРК. Однак при виконанні процедури співставлення слід враховувати особливості НРК України, яка має 10 кваліфікаційних рівнів. Багато країн зберегли у структурі вищої освіти освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста, у структурі вищої кваліфікації – орієнтовані на конкретні професії (так звані професійно-орієнтовані) кваліфікації/ступені. А отже, при проведенні процедур співставлення кваліфікацій слід враховувати особливості НРК країни походження документа з НРК України. Таким чином, для співставлення кваліфікацій вищої освіти використовують ЄРК як інструмент перекладу, що сприяє комунікації та порівнянню між системами кваліфікацій в Європі [5, с. 13]. В окремих країнах кваліфікаційні рамки містять кредитний вимір, що відображено в їх назві, наприклад, Рамка кваліфікацій і кредитів Англії, Уельсу та Північної Ірландії, Шотландська рамка кредитів і кваліфікацій [6, с. 31–32]. На наш погляд, слід запозичити такий досвід, оскільки кожному рівню відповідає певний часовий період та певна кількість набраних кредитів. Знаходження цих даних в одному нормативному документі полегшить проведення процедури співставлення та визнання документів про освіту.

Інша проблема при виконанні процедури співставлення кваліфікацій НРК викликана неповною відповідністю дескрипторам знань, умінь, комунікації, автономності і відповідальності на певному рівні, вони можуть відповідати дескрипторам рівнів, що знаходяться нижче та вище «основного» рівня. У такому випадку їх співставлення здійснюється за принципом найближчої відповідності, за яким кваліфікації присвоюється такий рівень, якому описи остаточних результатів навчання відповідають найближче в рамках загальної оцінки, тобто оцінки, що охоплює усі рівні. Отже, загальний рівень охоплює кваліфікації, які містять елементи результатів навчання, що належать різних рівнів. Для об'єктивності прийняття рішення співставлення за принципом найближчої відповідності необхідно залучати до процедури декількох експертів, на основі висновків яких приймається остаточне рішення.

Співставлення за відповідною міжнародною угодою застосовується для документів, виданих у країнах, з якими Україною укладено міжнародні угоди, що регулюють питання визнання та еквівалентності документів про освіту [7]. Такі міжнародні угоди спрощують процедуру визнання, але не відмінюють її. Наприклад, Угодою між Урядом Республіки Польща та Кабінетом Міністрів України про взаємне визнання дипломів про вищу освіту і еквівалентність ступенів, яка підписана у 2005 році, тим, хто здобув освіту в одній із держав – учасників угоди, гарантується можливість продовження освіти в закладах іншої держави (академічне визнання) і не передбачається отримання документа, що підтверджує еквівалентність українських та польських дипломів. Таким чином, атестат про повну загальну середню освіту чи диплом бакалавра, виданий українським навчальним закладом, визнається у Польщі автоматично (і навпаки) і не підлягає процедурі нострифікації. Однак необхідним є оформлення апостиля та перекладу українського диплому, інших додаткових документів на польську мову через акредитованого перекладача.

Третій спосіб застосовується, якщо міжнародний договір між Україною і країною походження документа не визначає еквівалентність освітніх, освітньо-кваліфікаційних рівнів, рівноцінність академічних та професійних прав. У цьому випадку співставлення здійснюється на підставі проведення аналізу сукупності інформації в національних офіційних джерелах та відповідей на запит додаткових відомостей до відповідних уповноважених органів країни походження документа. Для документів, виданих ВНЗ, ця процедура здійснюється шляхом порівняльного аналізу (експертизи), який є спів-

ставленням змісту іноземної та української навчальних програм та планів або суміжного напрямку (спеціальності) за відсутності відповідного(-ї). У разі, якщо за результатами порівняльного аналізу (експертизи) з'ясовано, що зміст іноземних і вітчизняних навчальних програм є аналогічним, документ визнається, і видається свідоцтво. Зазначену процедуру вважаємо нострифікацією, адже при порівняльному аналізі враховується досить велика кількість показників: 1) ступінь, що присвоюється документом, та його місце в національній системі освіти на дату його видачі; 2) зміст та обсяг програми (очікувані результати навчання за академічною (навчальною) програмою, обсяг кредитів або академічних годин за фахово необхідними дисциплінами чи інші критерії); 3) профіль та якість програми чи освітньої установи, що надала кваліфікацію; 4) академічні та/або професійні права, які надаються документом.

Проблеми при здійсненні порівняльного аналізу ступеня, що присвоюється, та його місце в національній системі освіти на дату видачі можуть бути викликані відмінностями базового ступеня вищої освіти, який формувався за власною траєкторією і може відрізнятися термінами навчання й змістовим наповненням. При порівнянні необхідно визначити, які ступені є рівнозначними.

При порівняльному аналізі змісту та обсягу програми, тобто очікуваних результатів навчання за академічною (навчальною) програмою, обсягу кредитів або академічних годин за фахово необхідними дисциплінами чи інших критеріїв виникає низка проблем. Однією з таких є достатньо високий рівень автономії більшості європейських ВНЗ, що спричинює різноманітність навчальних програм і планів, які суттєво різняться своїм змістом, містять найрізноманітніші комбінації предметів з урахуванням інтересів студентів. З одного боку, така розмаїтість забезпечує широкий спектр вибору і захищає права громадян, але з іншого – призводить до неспівставності дипломів і якості підготовки фахівців у різних країнах.

Хоча порівняльний аналіз (benchmarking) програм є найбільш поширеною формою оцінювання, яка використовується уповноваженими органами на регулярній основі [11, с. 23], все ж не можна вважати порядок зазначеної процедури уніфікованим. Наприклад, у Великобританії визначений набір критеріїв, які можуть використовуватись у будь-якій процедурі оцінки і не обов'язково включають порівняльний елемент. Слід зазначити, що неоднозначність розуміння термінів, складових предметних критеріїв теж викликають плутанину. До того ж у зарубіжних джерелах зустрічається думка про можливість проведення порівняльного аналізу без будь-яких чітких критеріїв [11, с. 39]. Відмінність порівняльного аналізу програми і навчальної дисципліни полягає у тому, що наслідком вивчення навчальної програми є здобуття ступеня вищої освіти, тоді як навчальна дисципліна є тільки складовим елементом програми.

Іншою суттєвою проблемою цього етапу є визначення компетентним органом допустимого або суттєвого обсягу відмінностей в академічних програмах, встановлений шляхом порівняльного аналізу їх змісту. Концепція суттєвих відмінностей є однією з ключових характеристик Лісабонської конвенції про визнання. Суттєві відмінності – це відмінності між іноземною та національною кваліфікаціями, які настільки значні, що не дозволяють заявнику досягти успіху у бажаній діяльності, такий, як подальше навчання, дослідницька діяльність чи працевлаштування [8, с. 108]. Допустимий обсяг відмінностей визначається шляхом встановлення максимальної тривалості теоретичного навчання, обов'язкової практичної підготовки, семестрового контролю та виконання індивідуальних завдань (у тижнях), кількості кредитів на рік тощо. Законодавство не містить визначення поняття допустимого обсягу відмінностей, що на практиці може створити проблеми у визначенні межі, коли допустимі відмінності стають суттєвими. Попереднім Порядком визнання і встановлення еквівалентності в Україні документів про освіту, виданих навчальними закладами інших держав, визначався обсяг академічних відмінностей між вітчизняними та зарубіжними навчальними програмами, що складав різницю до 810 академічних годин або 22,5 кредитів ECTS фахово необхідних дисциплін. Такий обсяг відмінностей не передбачав проходження додаткового навчання, тестування. У підп. 7 п. 2 розділу VI «Прийняття рішення» Порядку 1 [3] встановлено, що критерії відповідності висуваються лише до загальної кількості навчальних кредитів, набраних студентом протягом усього періоду навчання. Позитивним досягненням Порядку 1 є надання повноважень щодо визначення допустимого обсягу відмінностей компетентним органам, які здійснюють процедуру порівняльного аналізу, тобто МОН та ВНЗ в індивідуальному порядку. ВНЗ при здійсненні порівняльного аналізу керується власними навчальними планами та програмами, готує експертну оцінку і, відповідно, самостійно визначає обсяг допустимих відмінностей. Єдиний випадок, коли може прийматися рішення про відмову у визнанні поданого документа – у разі, якщо загальна набрана кількість навчальних кредитів під час навчання становить менше ніж 30 кредитів або їх еквівалентну кількість академічних годин (900) [3].

Отже, тлумачення суттєвих відмінностей значною мірою пов'язане з загальним результатом кваліфікації, програми та/або компонентів програми, оскільки визначає, чи достатньо підготовлений заявник для бажаної діяльності. Різниця, що стосується лише вихідних критеріїв (таких, як навантаження та структура програми) не має безпосереднього впливу на можливості кандидата, і тому не може автоматично вважатися суттєвою відмінністю.

Якщо порівняльним аналізом буде визначено відмінності в академічних (навчальних) програмах, власнику документа може бути запропоновано, з метою компенсації відмінностей в академічних (навчальних) програмах, проходження додаткового навчання та/або тестування на компетентність, проходження практики, захист курсових, дипломних робіт або проектів, співбесіду, підготовчі курси тощо. Додаткові види навчання здійснюються власником документів у ВНЗ, який провадить підготовку фахівців такого освітнього чи освітньо-професійного ступеня за відповідними програмами. Тільки потім документ може бути визнаний в Україні.

П'ятий етап – видача свідоцтва – є завершальною дією проведених процедур визнання документів про вчені звання, вищу, середню, середню професійну, професійну освіту, виданих освітніми установами інших держав. Рекомендації Центру академічної мобільності або комісії ВНЗ, або відповідального структурного підрозділу МОН оформлюються у висновку, на підставі якого видається свідоцтво. Свідоцтво надає одержувачу адміністративної послуги право на реалізацію академічної мобільності. Воно дійсне разом з оригіналом документа та діє безстроково, приймається всіма навчальними закладами, підприємствами, установами та організаціями будь-якої форми власності в Україні. З метою контролю свідоцтва реєструються у МОН в електронному журналі визнання в Україні іноземних освітніх документів, розміщуються на сайті та вносяться до Єдиної державної електронної бази з питань освіти.

Заключний етап – перегляд рішення та судове оскарження або апеляція. Порядком передбачено можливість оскарження рішення про визнання документів про освіту у ВНЗ, МОН та суді. ВНЗ у разі зарахування на навчання власника документа, що отримав свідоцтво МОН, має право переглянути результати процедури визнання, але виключно в бік більш сприятливих результатів для власника. Оскарження та перегляд рішення у ВНЗ можливе протягом трьох місяців з дня реєстрації повідомлення про відмову у визнанні іноземного освітнього документа або з дня реєстрації свідоцтва в електронному журналі обліку. Якщо одержувач адміністративної послуги незадоволений результатом перегляду справи у ВНЗ, він може звернутися із заявою про перегляд справи до МОН. За результатами розгляду поданих документів МОН виносить рішення про визнання, на підставі якого заявнику видається свідоцтво або рішення про відмову у визнанні іноземного освітнього документа, про що заявнику надсилається повідомлення з зазначенням підстав прийняття такого рішення.

Висновки. Основними нововведеннями у процедурі визнання документів освітнього та освітньо-професійного рівня є: функції інформаційно-консультаційного забезпечення, закріплені за Національним інформаційним центром академічної мобільності; надання повноважень з проведення процедури визнання ВНЗ України; застосування методу оцінки кваліфікацій та встановлення еквівалентності шляхом порівняння міжнародних та національних рамок кваліфікацій; визначення самим ВНЗ допустимого обсягу відмінностей в академічних програмах, встановлених шляхом порівняльного аналізу змісту навчальних програм; визначення процедури апеляції рішення компетентного органу.

Таким чином, пропонуємо удосконалити процедуру надання адміністративної послуги визнання (ностріфікації), виокремивши такі етапи: 1) формування пакета документів та подання заяви; 2) перевірка автентичності поданих для визнання документів; 3) перевірка статусу освітньої установи та/або програми; 4) визначення рівноцінності академічних та/або професійних прав або оцінки кваліфікації і встановлення еквівалентності; 5) видача свідоцтва; 6) апеляційний етап.

Адміністративна послуга визнання може здійснюватися відповідними процедурами з вибором найбільш оптимального методу та способу: встановлення еквівалентності; оцінки іноземної кваліфікації; порівняльного аналізу програм; співставлення НРК. Вибір способу оцінки кваліфікації залежить від ступеня оформлення відносин про визнання документів і може здійснюватись однією або декількома процедурами: 1) перевірка автентичності документа; 2) перевірка статусу освітньої установи або програми; 3) визнання рівноцінності академічних та професійних прав: а) процедура зіставлення рамок кваліфікацій; б) зіставлення згідно з положеннями міжнародної угоди; в) процедура порівняльного аналізу.

Адміністративна процедура визнання іноземних документів про освіту – це формальне підтвердження компетентним органом якості іноземної освітньої кваліфікації через співставлення НРК з ЄРК за принципом найближчої відповідності з метою доступу до навчання та/або професійної діяльності (працевлаштування), що здійснюється в індивідуальному порядку.

Список використаних джерел:

1. Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти : Указ Президента України від 30 вересня 2010 року № 926/2010 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua>.
2. Конвенція про визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні: статус Конвенції : Док. 994_308 / Рада Європи, ООН; Конвенція, Міжн. док. від 11 квітня 1997 року // Відомості Верховної Ради. – 1999. – № 51. – Ст. 459.
3. Деякі питання визнання в Україні іноземних документів про освіту : Порядок визнання здобутих в іноземних вищих навчальних закладах ступенів вищої освіти : Наказ МОН України від 05 травня 2015 року № 504 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 48. – Ст. 504.

4. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1341 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 101. – Ст. 3700.
5. Ганф Г. Методичні рекомендації щодо зіставлення кваліфікацій з Національною рамкою кваліфікацій України : Проект від 5 березня 2015 року, Турин // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ipq.org.ua/upload/files/files/03_Novyny/2015.03.18_Twinning_final_conference/Final%20Guidelines%20referencing%20Ukraine_UKR.pdf.
6. Луговий В. Компетентнісний підхід і автономія вищих навчальних закладів у концепції Закону України «Про вищу освіту» (концептуальний, нормативний і методичний аспекти) / В. Луговий // Міжнародний науковий вісник : збірник наукових праць / ред. кол. І. Артёмов (голова) та ін. – Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2015. – Спецвип. 1(10). – С 23–41.
7. Правові засади реалізації Болонського процесу в Україні: [монографія] / [Колектив авторів: В. Бугров., А. Гожик, І. Зарубінська., В. Захарченко, С. Калашникова, О. Козієвська, В. Луговий, О. Орель, Ю. Шашкевич, Ж. Таланова, С. Шитікова] за заг. ред. В. Лугового, С. Калашникової. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 156 с.
8. Порядок визнання і встановлення еквівалентності в Україні документів про освіту, виданих навчальними закладами інших держав : Наказ МОНмолодьспорт України від 28 травня 2012 року № 632 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 50. – Ст. 2018.
9. European Commission Explaining the European Qualifications Framework for Lifelong Learning Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities 2008. – 10 pp. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-eqf/files/brochexp_en.pdf.
10. Quality procedures in European Higher Education / European Network for Quality Assurance in Higher Education, 2003, Helsinki. – 41 p. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.enqa.eu/indirme/papers-and-reports/occasional-papers/procedures\(1\).pdf](http://www.enqa.eu/indirme/papers-and-reports/occasional-papers/procedures(1).pdf).

УДК 342:351.865 (477)

ЮРІЙ І.А.

ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ ВІЙСЬКОВО-ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗБРОЙНИХ ФОРМУВАНЬ У НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ

У статті наведено короткий історико-правовий нарис формування та організації діяльності військ внутрішнього призначення в Україні. Розглядається нормативно-правова база їх функціонування. Підкреслюється, що в умовах проведення АТО особливим завданням Національної гвардії України сьогодні є відсіч збройній агресії проти України та ліквідація збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій.

Ключові слова: *Національна гвардія України, внутрішні війська, внутрішня безпека, національна безпека, воєнна організація, воєнні реформи.*

В статье проведен краткий историко-правовой очерк формирования и организации деятельности войск внутреннего назначения в Украине. Рассматривается нормативно-правовая база их функционирования. Подчеркивается, что в условиях проведения АТО особой задачей Национальной гвардии Украины сегодня является отпор вооруженной агрессии против Украины и ликвидация вооруженного конфликта путем ведения боевых действий.

Ключевые слова: *Национальная гвардия Украины, внутренние войска, внутренняя безопасность, национальная безопасность, военная организация, военные реформы.*

The historical and legal sketch of formation and the organization of activity of troops of internal mission in Ukraine is considered in the article. The standard and legal base of their functioning is considered. The offers concerning improvement of organizational and legal aspects of activity of National guard of Ukraine for the purpose of necessary providing internal security of the state are given.

Key words: *National guard of Ukraine, internal troops, internal security, national security, military organization, military reforms.*

© ЮРІЙ І.А. – кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри професійних та спеціальних дисциплін (Одеський державний університет внутрішніх справ)